

Animadversiones nonnullæ
ad illustrandos
Veterum de VENERE Mythos
spectantes,

QUAS

CenL Ampl. Fac. Philos. in Reg. Acad. Aboënsi,

PRAESIDE

Mag. GUSTAVO GADOLIN,

LINGG. ORIENT. ET GR. PROF. REG. ET ORD.

PRO GRADU

Publice examinandas proponit

ADOLPHUS ROBERTUS HJELT,

Aboënsis.

In Auditorio Majori die 6 Junii 1801.

Horis a. m. solitis,

ABOÆ,

In Officina Frenckelliana.

VIRO
PLURIMUM REVERENDO ATQUE PRAECLARISSIMO,
DOMINO MAGISTRO
NICOLAO HJELT.
OECON. TEMPÆ CATH. AB. MERITISSIMO,

PARENTI INDULGENTISSIMO.

Memoriam documentorum propensionis & indulgentiae
plane paternæ, mihi, a cunis inde meis ad hunc usque
diem, largiter exhibitorum, quoties recolo (recolo
vero semper), mens sanctissimis perfunditur pietatis
sensibus. Quos præter & intimam TUI, P. O., vene-
tationem, cum nihil habeam, quo beneficia TUA rependam,
non mireris, si hisce pagellis, quæ & ipsæ liberalitatem
TUAM ac munificentiam comprobant, animum meum vene-
rabundum & gratum publice testificaturus, NOMEN TUUM
CARISSIMUM, ut sit aliquod, tenue quamvis & exile, mo-
numentum meæ in TE pietatis, lucubratiunculis meis Aca-
demicis præfigam. Vota ardenterissima pro TUA senectute,
perenni ut sit felicitate abundans, viridis lactaque, ad
Summum Numen fundere nunquam desinam

TIBI,
PATRI INDULGENTISSIMO.

Filius obedientissimus
ADOLPH. ROBERTUS HJELT.



Quamvis plana & facilis descriptu primo forsitan in-
tuitu videatur Veneris notio, quam antiqua poë-
tarum, præsertim cultioris avi, carmina exhibent, vera
tamen te eandem implicitam omnino & spissis quasi te-
nebris obvolutam deprehendes, si & primam ejus origi-
nem accurate definire, & viam monstrare velis, qua illa
temporis successu varie a variis sensim aucta & elaborata
ac perpolita, eam tandem nacta sit formam, quæ demum
vulgator esse coepit hodiernisque etiam vatibus probatur.
Nam neque unum est & certum deæ veluti natale solum,
neque facile inter se conciliandi sunt diversi de dea
mythi, quibus æstatem ceteris priorem tribui non sper-
nende jubent rationes. Recentius quoque varie immuta-
ta, tum novis & quasi peregrinis additamentis male ob-
scuratæ & corruptæ, tum rursus emendatae, & felicius
locupletatae sunt primæ de Venere fictiones. Unde tibi
ad unum *cuspius* redacturo omnes Venerem spectantes
fabulas, conflictandum erit cum plurimis vix superandis
difficultatibus. Verum potest tamen haud improbabiliter,
saltet, si omnia sigillatim & presse persequi nolueris, in-
dagari, & quinam vetustissimi sint de Venere mythi, qui-
nam his demum originem suam debeant, & qua ratione
eorum alii sint ex aliis derivati, & quo modo iidem a
poëtis, ut multiplici scilicet & diverso cuiusque eorum
inservirent usui, varie adhibiti, atque partim mutilati,
partim ditati, partim commixti & fere perturbati sint.
Cujus igitur generis quæstionem aliquam quum insti-
tuendam nobis jam proposuerimus, ita in ea peragenda
A yerfa.

versabimur, ut per capita duntaxat summa eundo, singularis sive specialioribus diligentius exponendis superse-deamus. (a).

§. I.

Primum igitur tanquam fontem, ex quo reliquæ omnes de Venere postea haustæ sunt fabulæ, notionem physicam fuisse, inter omnes fere antiquioris litteraturæ gnatros convenit. Nempe quin mature observaverint mortales, inesse naturæ vim aliquam rerum omnium procreativæ & genitricem, non est dubitandum. In primis vero non potuere animi hominum, in orbis infantia constitutorum, & contemplationis rerum subtilioris minime capacium, non vehementer affici conspiciendis iis, quæ verno tempore fiunt, reviviscentibus nimirum & de novo quasi productis herbis, plantis, arboribus, ob frigoris impetum & hiemalem coeli intemperiem nuper langvescientibus & marcidis; quod spectaculum etiam hodie ingenia bene nata, præsertim florente juventute, quando teneriores sunt sensus & omnia fortius in animum agunt, mirum in modum tenere atque permovere solet. Quanto magis ruditus istis canæ vetustatis hominibus id accidere debuit, loca habitantibus, mitiori sub coelo sita, ubi longe plus amoenitatis ver habet, quam quod nostrarum est terrarum! Quo igitur phænomeno fortiter percussi, tantarum rerum quotannis, quin quotidie visarum, causam pro sua ingenii tenuitate indagaturi, & verbis pro inopia linguae, ne ad paucas quid m' eorum notiones enuntandas sufficientis significaturi, vim illam naturæ productricem.

(a) Eleganter & erudite non minus quam copiose *de Venere antiquorum* disseruit in primis Cel. MANSO in *Versuche über einige Gegenstände aus der Mythologie der Griechen und Römer*, pagg. 1.—308.

cem & instauratricem sibi fixerunt instructam vita, anima & corpore, & quidem, propter avertissimam cum altero generis nostri sexu, in gignendi foetusque edendi potestate similitudinem, forma pulcherrimæ feminæ, quam tandem Venerem dixerunt, indutam. Hanc igitur speciem entis vivi, idem illud infantile ingenium humanum, quod eam primum viribus naturæ jam conditæ, quæ omnia gignentes & renovantes spontaneo gaudere motu videbantur, tribuit, ad inveniendas & explicandas etiam rerum origines transtulit, & in ipsa primæva universi nostri constitutione & perfectione agentem sibi cogitavit. Quod quo tempore, aut qua præcipue ratione, quasve apud gentes primum factum sit, exacte determinari nequit. Verum probabile omnino est, laudatam naturæ vim, in personam deæ, eodem fere modo fictæ & instructæ, transformatam, diversis licet nominibus significatam, fuisse a plurimis populis, qui antiquissimæ ruditatis atque cognoscendarum rerum incuria exuendæ initium modo fecerunt; quamvis Græci postea præ ceteris suam Aφροδίτην exquisitis fictionibus adornarint. Pariter, ut naturæ virium cognitio remotissimæ vetustati vaga admodum atque incerta fuit, ita neque Veneris notio nisi valde inconstans & confusa initio esse potuit, sensim forsitan definitior, indies crescente rerum notitia. Varie hinc eam esse explicandam, pro rerum scil. varietate, quibus insignis aliqua in universo fecundando efficacia inesse videbatur, non est ut miremur. Sic v. gr. Venus etiam pro ipsa *Natura* universe, & pro *terra* speciatim, sumta est: quapropter etiam ea e mari vel aqua, primo omnium rerum principio, deorumque & hominum parente, orta, nec non cum ipso Sole (*a*) amore conjuncta perhibebatur.

A 2

Hinc

(a) Respicit hoc fabula de Adonide, solis simulacro. MACROB. *Saturn. L. I. Cap. 21.* Cfr. *Orph. Hymn. 55*, ubi *ιαμπτω* vocatur atque *αυξιθαλης διηρεως*: nam Sol etiam bicornis dicebatur antiquissimis temporibus; &

Hinc quoque eadem Lunæ (b), utpote quæ non nisi ad fertilitatem terræ conducere observabatur, symbolum fuit. Præterea cum rerum universum nonnullis placeret ex reconciliatis inter se elementis, esse ortum & effectum, accidit ut etiam Venus (i. e. genitrix & procreatrix illa vis) cum illis, olim invicem secum contendentibus, jam pacatis, amice conjuncta, in quibusdam systematibus cosmogonice (c), atque in aliis κρόνος filia, fingeretur, quod scilicet composita temporis progressu elementorum mutua pugna, natura, sua progignendi vi, quam inde perpetuo & constanter exseruit, uti coepisse putaretur. Quam igitur multiplicem fictionum confusionem atque inconstantiam certe non mirabitur, qui eas non dierum nonnullorum, sed potius plurimorum seculorum intervallo factas, diversaque ratione a diversis populis & hominibus mutatas & commixtas esse meminerit.

§. II.

Mature vero Venus mere physica & cosmogonica esse desivit. Etenim Φιλοσοφία illa, vetustissima cultioris,
a re-

v. 9. Περτεφόνης ἐραστιπλοκαμψ λεκτροῖσι λοχεύθει,
Οὐ ποτὲ μὲν νάεισι ύπο ταρταρον ηγοεντα,
Ηδέ παλιν πέρος ὀλυμπὸν ἀγεις δέμαις αρισκαρπον.
Ἐλθε μάκαρ μυσταῖσι Φερων καρπους από γαῖας.

(b) Auctor hymnorum Orph. illud innuere videtur in hymno 54, ubi verba sunt. v. I.

Οὐδαεια, πολυμυνε, Φιλομειδης Α' φρεδιτη,
Πουτογενης, γενετειρα Θεα, Φιλοπανυχε σεμνη,
Νυκτερια &c. & ulterius v. 10. Φαινομενη τε αφανηστε.
Quorsum vero haec epitheta, nisi fuerit Venus Lunæ simulacrum?

(c) Hesiod. Theog. v. 154 — 206, & 933, sqq. Hom. Od. VIII; v. 261, &c.

a rebus, ad vitam victimque proxime spectantibus, ad aliora & sublimiora delibanda tendentis, humani ingenii specimina antiquitus jam suis carminibus immiscuere novisque splendidis coloribus ornavere Græcae in primis gentis vates. Verum cum mythorumistorum, ad naturæ indolem causarumque & effectuum seriem qualiter cunque exponendam & illustrandam initio fictorum & compositorum, vim, rude posterorum vulgus parum valeret perspicere, sed proprio sensu sumeret, quæ figuræ & per translationem etant explicanda, indeque Venerem etiam cultu prosequeretur, hanc quoque, qualem vulgaris opinio amplecteretur, in suum usum converterunt, & tanquam animorum dominam, amoris scilicet Deam, primi in scenam produxerunt poëtæ. Quod qua ratione ducti fecerint, non difficilis est conjectura. Nam in antiquissimis physicorum (ut in animantibus, sic & in animaliis vix ullam fecundationem sive propagationem sine amore & concubitu cogitantium) de Venere fabulis aliqua jam amoris notio latuit; & ipsam eam quasi cognitionem, quæ intercedere videretur inter naturæ res progignendi & omnia instaurandi nisum; & omnibus animalibus inditum illum, qui ea quæque ad interitum generis sui cavendum incitet, causam non levem fuisse credas, eur hic non minus, quam ille nomine Veneris tandem veniret. Vim vero ad amandum impellentem Veneris imperio subjecerunt Auctor hymnorum Orphicorum (a), & ipse Homerus (quod multis exemplis probari posit); unde colligendum est, ab antiquissimis inde temporibus

A 3

amo-

(a) in Hymn. 54 nuncupatur Venus -- μῆτερ ἀραγῆς,
Παντα γαρ ἐκ τεθεν ἔστιν, ὑπελέυξαο δὲ κοσμόν
Καὶ ιχατεειτ τρισσων μοιρων, γέννασ δὲ τὰ παντά,
Οσσατ' ἐνθρωπω ἐσι καὶ ἐν γυνη πολυκαιρω.
Ἐν ποντωτε, Βιθωτε, σεμην Βασιχοι παρεδρε.
Τερπομενη θαλισισι, γαμοσολε, μῆτερ ἐξωτων &c.

amoris sensualis notionem cum dea nostra conjunctam fuisse.

Simulac vero poëtæ Cyprin, ut *amoris deam*, celebrare coeperunt, eam, nullis jam singendi veluti finibus imaginationem suam continentes, vel furore quodam poetico, vel studio placendi acti, per omnia & terrena & coelestia dominantem cecinere (*b*). Vehementioris igitur cupidinis, nisi quam excitaverat Venus, telis jam jam nemo faucius erat; nemo metam, quam amore corruptus secutus erat, attigit, cui favens ea non auxilium præbuerat; neque infelix quisquam amator fuit, nisi cui inimicæ esset Venus. Omnes ejus subjecti erant imperio, tam liberi, quam servi, potentesque, humilesque; & juvenis jugo ejus æneo cervicem lubens submittebat, & senex, annos canitiemque varia arte dissimulans, tremulo gradu ad aram divæ, multo thure olentem, laboriose quasi properabat. Potentes quoque coelicolæ (*c*), ejus impulsu, excelsa nivosi Olympi juga linquentes, terram frequenter visitabant, ut cum mortalibus mixti, neque decori, quod est nostris ex sensibus, neque suæ dignitatis rationem habentes, voluptate fruerentur. Sed dea neque hominibus & diis solis nata, aves etiam per aera volitantes benigne curare, & quadrupedes per campos errantes sil-

vas-

(*b*) Tres solummodo deæ, Pallas nempe, Diana & Vesta, ejus imperio non parebant; vid. *Hom. hymnus III*; sed exceptis iis,

Πασιν δὲ ἔγχα μεμηλεν ἐρωτοτοπες Κυθερεῖς
πάντη γαρ ἔχει ἀρηκεον θασ.

ut PROCLUS in *hymno ad Venerem* testatur.

(*c*) TIBULL *L. II. El. III. v. 29.*

Felices olim, Veneri cumlertur aperte
Servire æternos non puduisse Deos.

MOSCH. *Id. 2. v. 77.* ἡ μεν δυναται Μει Ζηραδημασαι.

vasque lustrantes mitissime fovere fingebar. Ejus quoque ope marium fluviorumque incolæ infinite multiplicari, & quicquid per terram repit, esle & augeri putabantur (d).

Tanta igitur ejus fuit potentia (e), & tanta præterea in imperio suo gerendo severitas, ut nemo facile mortalium mandatis ejus non obtemperans esset, qui graves temeritatis & stultitiae suæ poenas non lueret (f). Ut enim amoris

(d) *Pervigil. Veneris v. 121.* Ipsi, venas atque membra
permeante spiritu,
intus occultis gubernat
procreatrix viribus;
perque coelum, perque terras,
perque pontum subditum
pervium sui tenorem
seminali tramite
imbuit, jusisque mundum
noſſe naſcendi vias &c.

Cfr LUCRETIUS *de rerum Natura L. I. v. 19.*

Omnibus incutiens blandum per pectora amorem
Efficiens, ut cupide generatim secula propagent.
Quæ quoniam rerum naturam sola gubernas:
Nec sine te quicquam dias in luminis oras
Exoritur: neque sit lætum, neque amabile quicquam &c.

(e) De qua & ipſe gloriatur in EURIP. *Hippol. v. 1.*
Πολλὴ μεν ἐν βρότοισι, κοῦν δίγνυμος
Θεα κεκλημέναι Κυπρίαι, βράντε τ' ἐσω
Οἵσοι τε ποντικοὶ τερμονων τ' ἀτλαντικῶν
Ναιεστιν ἐσω φως οφωντες ἥλιος,
Τοὺς μεν σεβοντας τ' αμαρτιαὶ πρεσβευων ηρατη,
Σφαλλω δ' οσοι Φεονεστιν ἐις ήμας μεγα.

(f) EURIP l. cit. v. 21. α δ' εἰς ἐμὸν μαρτυρεῖ τιμωρητοις.
Quod ſæpe etiam vere eam fecifle, immumera fere exem-

amoris grati jucunditate eos, quibus favebat, etiam atque etiam beavit, sic & de miseris, suæ iræ odioque obnoxiiis, supplicium sumtura, infausti amoris veluti flammam in eorum pectoribus accendit, non extinguibilem. Inconstantis præterea & admodum varii erat ingenii, suoque arbitrio tantummodo sæpissime, non rationi, parebat. Nam interdum ei placebat hominibus animi & indolis valde disparis, mutuum amorem incutere, interdum eos, qui invicem sibi nati viderentur, a conjugio ineundo, impeditos discruciatabant; hunc fidem datam violare, hunc mulierem, a qua serio amaretur detestari, hunc imis medullis exardentem, nequicquam moestas querelas effundere cogebat; nunc poenas perfidiæ acriter exigebat, nunc gemitus, ejus perjuriis expressos, venti frustra per terras ferebant, ab ipsa non audiendos; jam messem suam ipsa comburebat, eosque, quibus modo gaudia euris miscuerat, maximis ærumnis atque moerore tabescere sinebat. Ipsa quoque nunc læta nitebat facie, nunc moesta conspiciebatur, jam blanda cernebatur, jam aspera atque etiam irata; haud raro sæva erat, sæpissimeque fallax & ançeps, ventorum vagorum similis, frequentia levitatis suæ documenta edens. Sed notiora hæc sunt; quæ igitur non est, ut pluribus persequamur,

§. III. 1

Quo longius homines a prima ruditate ad animi & vitæ culturam seständam progressi, & hinc mansuetiores paulatim facti, & teneriore sensu imbuti fuerint, eo magis cæcum etiam belluinum in conjugibus eligendis & secum confociandis impetum eos fugisse, manifestum est. Quare cum vehementius jam pulcritudinis atque venustatis vi permoveri inciperent, cur hisce laudibus Venerem quoque

pla, in Poëtarum carminibus ubivis obvia, satis superque docent.

quoque suam exornarent, & deam venustatis atque gratiarum constituerent, ratio in promtu est. Neque animi ad pulcri aliquem tensum excitatores, non potuere verni temporis amoenitate delectari; cuius igitur simulacrum, Venerem, eximie iis, quæ formosam & ad captandas mentes aptiorem mulierem reddere valerent, eos instruxisse, mirum non est. Sic itaque Venus tota quanta, e philosophorum scholis ad phantasias veluti orbem tandem migravit, sensimque in ea describenda magis magisque perire veterum mythorum cosmogonicorum vestigia. Nam in eam jam unam poetæ, imaginationi suæ indulgentes, omnes omnium laudes undique conquisitas congescere, donec tandem ipsis dea, Mediceæ illi per totum orbem nobili similis, exsurgeret. Quæ igitur ubi procederet, ibi herbæ & flores amœni coloris odorisque svavis sub pedibus ejus gracilibus (a) prorumpabant; juventus eam comitabatur (b), & Peitho ad latus ejus properabat. Eam circumvolabant Eœwtes (c), Zephyrique (d) mitissimi, ejus prænuntii, & tota Natura adventu Dominæ suæ (e) lætabatur. Verum non in terris

B

so-

(a) HESIOD. *Theog.* v. 194.(b) HOR. *Carm.* L. I. od. 30.(c) Plures omnino esse amores docent THEOCR. *Id.* 30. v. 6,
ubi Venus dicitur ἐταξεν τους ἐρωτας; BION. *Id.* I. v. 28,
ἐπαιαζεσιν ἐρωτες &c. v. 59, κενοι δ' αὐτα δωματ' Ερωτες &c.(d) LUCRET. L. 5: 736 *sqq.*

It ver & Venus, & Veneris prænuntius ante
Pinnatus graditur Zephyrus vestigia propter:
Flora quibus mater præspargens ante viai
Cuncta coloribus egregijs & odoribus opplet.

(e) Cui nempe, almæ nutrici suæ, vitam viresque per omnia
spargenti, appropinquanti non arridere non potuit. Cfr.
Pervigilium Veneris.

solum Aphrodite honor habebatur; erat ei in immortalium quoque coetu sedes (*f*), ad quam occupandam, ipsam e mari nuper genitam (*g*), & ab Horis (*b*), vestibus elegantibus monilibusque pulcherrimis, rosis, floribus, purpuraque coronatam & cinctam *Egos* & *Iugesos*, deduxerunt. Adfuit etiam ei semper Cupido, sine quo Venus parum omnino valuisse videtur, ejus igitur auxilio & in amoris igne inflammando & in poenis infligendis ubique fere utens (*i*). Fuit autem is, ut solent pueri, levis, & mandatis matris haud raro inobediens; quin saepe petulans sagittas suas in matrem immisit (*k*). Nihilo tamen minus illa tenerrimo eum amore amplectens, facile cum eo reconciliata, temeraria haec ejus facta æternæ mox dedit obli- vioni. Neque non officium & ministerium decentes Charites (*l*), forores, nudæ plerumque aut solummodo veste:

(*f*) HESIOD. *Theog.* v. 200 *sqq.*

(*g*) HESIOD. *Theog.* 154—206. Nullum sane dubium est, quin heic vetus quædam fabula cosmogonica commixta sit cum inventis junioris eujusdam poëtæ. Cuique videlicet & cogitandi & loquendi moris antiquissimi guaro & ad seriem earminis Hesiodei penitus paulo diligentiusque attendenti probabile videbitur, potentes Urani filios latebris terrarum inclusos, symbola esse Elementorum inter se disidentium, naturæ procreandi vim impedientium, vi tamen sua privatorum, & per aliquod temporis intervallum pectorum, quo facto deum natura efficacem se in producendis rebus præbere posset; unde Aphrodite e maris principii rerum omnium, spuma tandem prodire fingebaratur.

(*b*) HESIOD. *Egy.* v. 74. Cfr HOM. *Hymn.* 4.

(*i*) VIRG. *Aen.* L. I. v. 668 *sqq.*

(*k*) MOSCH. *Id.* I.

(*l*) HESIOD. *Theog.* v. 907 Aglaiae tantum, Euphrosynæ & Thaliæ meminit. Sed apud Homerum *Ili.* 14. v. 267

veste pellucida circumdatae, & manibus inter se connexæ, Veneri præstiterunt. In balneo v. gr. Deam laverunt, suamque præterea ei, quo potuerunt modo opem, præfertim ornamenti eam condecorando, præbuerunt. Singulari etiam mentis affectione eam amplectebantur, & eodem cum ipsa gaudio, & dolore afficiebantur. Præterea alacritatem in negotiis ejus peragendis maximam & promptitudinem exhibuerunt. Unde ubi Cytherea eslet, ibi charites eam, lætas festasque choreas, nymphis junctæ, ducentes, circumdedere. Neque id mirum, quid enim pulcritudo sine gratia? Præterquam vero quod Venus i- gitur formositate & venustate omnibus & mortalibus & immortalibus præstabat, (quod vel certamen cum Junone & Minerva initum, a Paride diremptum, satis probabit (m)), varia quoque ad munditium muliebrem pertinentia, quibus ad pulcritudinis suæ vim vehementer augendam ute- retur, ei tribuere. E quorum numero nullum insignius, pulcrius, exquisitus fuit cingulo illo, quo redimita prodiret, cuius mentionem Homerus primus omnium facit (n). In quo scil. voluptatis illecebræ & lenocinia, sensuumque & cupidinum incitamenta omnia, & mira placendi animosque captandi vis continebantur; cuius igitur velut fascinatiōni vix aliquis sive mortalium, quantumvis pru- dens, sive immortalium resistere valebat. Instructam etiam

B 2

Pasithea etiam inter eas memoratur. Neque quicquam im- pedivisile videtur, quo minus ingenio suo indulgentes poëtæ longe plures etiam Charitas sibi passim finxerint. Cfr MUSÆI Carmen de Herone & Lysandro v. 63.

Πολλαι δὲ ἐν μελεων χαριτας γεον. οἱ δὲ παλαιοι

Τρεις χαριτας ψευσαντο πεφυκεναι. Εις δὲ Ηγες

Οφθαλμος γελων ἑκατον χαριτεσσι τεθηλει.

(m) OVID, *Heroid.* 16: v. 88. Cfr HOM, *Il.* 24: v. 22.

(n) HOM, *Il.* 14, v. 215 sqq. 1

etiam Venerem apud poetas hic illic obvenire arcu & sagittis, quibus missis acrem amoris & desiderii quasi dolorem excitaret, deprehendimus (o). Quin immo ea, tenerrima alias & mollis, armata, non solum Spartæ (p) & Corinthi (q), verum quoque Cytheræ (r), ubi & victrix vel γυνφορος (s) vocabatur, culta fuit. Verum non ortus amoris solus deæ nostræ adscribi solebat; ejusdem etiam successus ipsi tribuebatur: ad quem igitur promovendum quicquid conducere videretur, id acceptum Veneri deberi dicebatur. Illa hinc pro lubitu pulchritudinem & elegantiā, cuicunque placeret, dono dedit. Dedit vero Alexan-

(o) in THEOCR. *Id II. v. 16.* Polyphemus dicitur
----- ἐχθιστον ἔχων ὑπὸ καρδίον ἐλνος,
Κυπρίος ἐν μεγαλας, το ὁι ιπτη παξε βελεμνου.

MOSCH. *Id 2: v. 75.* Η γαρ δε Κερούδης ὡς μην Φρεσσαθ', ὡς ἐβεβλητο
Θυμον ἀνωισοισιν ὑποδηθεις βελεεσσι.
Κυπρίδος &c.

EURIP. in Hippol. *v. 532:* οιον το τας ΑΦροδιτας:
ητων ἐκ Χερων
ἔρως ὁ Ειος παις..

(p) PAUS. *L. 3. Cap. 15.* ἐπι δε αὐτῳ (scil. Spartæ colle) ναος
ἀρχαιος και ΑΦροδιτης ζοσνον ω πλισμενης. Sed etiam nomine
Αρειας colebatur; vid PAUS. *L. 5. cap. 17.* Οπισθεν δε της
χαλκιοικου ναος ἔστιν ΑΦροδιτης Αρειας.

(q) PAUS. *L. 2. Cap. 4.* ανελθετι δε ἐς τον ἀρχαιοειθον ναος
ἔστιν ΑΦροδιτης. ἀγαλματα δε, αὐτη τε ω πλισμενη.

(r) PAUS. *L. 3. cap. 23.* το δε ιερον της ουρανιας αγιωτατου,
και ιερων, όποτε ΑΦροδιτης παρ' Ελλησιν ἐσιν, αρχαιοτατουν
αυτη δε η Θεος ζοσνον ω πλισμενον.

(s) PAUS. *L. 2: Cap. 19.*

xandro, apud Homerum (*f*), comæ & vultus ac faciei pulcritudinem, & ipse pater deorum hominumque Jupiter in Hesiodo, eam jubet Pandoræ capiti circumfundere venustatem, & desiderium vehemens & corporis ornandi curas pectori indere (*t*).]

§. IV.

Verum neque silentio prætereundum nobis est conubium, quo cum Vulcano juncta Venus perhiberetur. Mirum sane cuique primo intuitu videri queat, quod claudio Cyclopum magistro, Junoni propter deformitatem suam invississimo, pulcerrimam, svave ridentem Erycinam, uxorem ducere licuerit; accuratius vero fabulam perpendens, notionem istam turpitudinis & fœditatis aut Vulcano non adhæsisse, cum is primum Veneris maritus diceretur, aut saltim non obversatam esse hominis menti, qui hujus conjugii fingendi auctor esset, facili negotio intelliget quisque. Etenim Venerem, pulcritudinis deam, non potuisse Vulcano, nisi qui tanquam Olympi veluti Dædalus consideraretur, ingeniosissimus videlicet artifex, domos egregie exstriuendi, arma, vasa & utensilia parandi, variaque monilia elaborandi & eleganter adornandi scientia & peritia gudens, thori sociam dari, manifestum est. Opificis vero, operibus suis eximiam artis gratiam & venustatem imprimere cupientis & scientis, laudem celebrare fere non potuit cana vetustas, omnia ad sensus rerumque in communi vita obvenientium imagines exigens, nisi eum arctiori quodam vinculo cum ipsa venustate, sive venustatis dea, Venere, connexum cogitans.

B 3

Ve-

(*f*) *H. 3: v. 54, & Orpb. Hymn. 54* vocatur Χαριδωτις.

(*t*) *Egy. v. 65.*

Verum ut Vulcanus antiquissimis temporibus erat ignis personificatus, & inde, quoniam hic per se imbecillus est &, nisi alatur, exstingvendus, debilis & in utramque partem corpore vacillans depingebatur, ejusdem etiam, deinde artificis, eadem mansit, turpis quæ putabatur, forma & figura, quæ inter eum & Venerem intercedens maxima dissimilitudo, uberrimam & ridicula & obsecena multa variaque fingendi materiam poëtis præbuit. Hinc v. c. Vulcano sæpe contigit suo in lecto conjugali vestigia, vel dei, vel viri alieni deprehendere. In primis celebratus est nefandus, quo cum Marte Venus misceretur, amor, quibus, aliquando cum thorum sacrum, eum foedaturi, concendissent, rete mira arte contextum & firmum satis ac infrangibile, & ob subtilitatem oculos fallens, obduxit, atque quasi vinculis sic circumfusos & impeditos scelestos risui deorum exposuit Vulcanus (a). Alia plura-
ma poëtica de amatoriis Veneris rebus commenta ut si-
leamus; qualia sunt ex. gr. illa de ejus consuetudine cum
Anchise (b), de ejus amore in Adonin (c), juvenem
pulcerrimum, a silvestri apro interemtum, &c.

§. V-

(a) *HOM. Od. VIII: 261. sqq.* Hujus quidem fabulæ pri-
mum adornandæ vetustissimum quoddam philosophema
ansam dedisse, neminem in litteris antiquorum vel ali-
quantulum versatum fugit; quis autem ejus verus sit sensus,
vix certo colligi potest. Probabile tamen est, eam
initio spectasse ad dandam aliquam explicationem even-
tus cuiusdam physici, forsan sedatae elementorum pugnæ
& mutuæ perturbationis, pro more & ex ingenio fæculi,
sensuali & figurato sermone propositam.

(b) *HOM. Hymn. III.*

(c) Cujus mythi antiquam physicam vim optime declarat
MACROBII locus, *Saturnal. L. I. Cap. XXI*, dignus o-
mnino, qui hoc transcribatur: "Adonin quoque," ait ille,

§. V.

Amor vero, quem eximia puscritudo nitidaque facies excitare solet, ut connubii desiderium s^epe gignit, hinc ratio repetenda videtur, cur Venus, dea venustatis & cupidinum, deinde etiam *conjugii & nuptiarum* finge-
retur

"esse solem non dubitatur, inspecta religione Assyriorum,
"apud quos Veneris architidis, & Adonis maxima olim
"veneratio viguit, quam nunc Phoenices tenent. Nam phy-
"sici terrae superius hemisphaerium, cuius partem in-
"colimus, Veneris appellatione coluerunt; inferius vero
"hemisphaerium terrae Proserpinam vocaverunt. Ergo a-
"pud Assyrios s. Phoenices lugens inducitur dea, quod sol,
"annuo gressu, per duodecim signorum ordinem pergens,
"partem quoque hemisphaerii inferioris ingreditur, quia de-
"duodecim signis zodiaci, sex superiora, sex inferiora cen-
"sentur. Et cum est in inferioribus, & ideo dies brevi-
"ores facit, lugere ereditur dea, tanquam sole raptu mor-
"tis temporalis amisso & a Proserpina retento, quam nu-
"men terrae inferioris circuli & antipodum dicimus. Rur-
"sumque Adonin redditum Veneri credi volunt, cum sol,
"evictis sex signis annuis inferioris ordinis incipit nostri
"circuli lustrare hemisphaerium, cum incremento luminis
& dierum. Ab apro autem tradunt interiectum Adonin,
"hyemis imaginem in hoc animali singentes, quod aper
"hispidus & asper locis gaudet humidis & lutofis, prui-
"naque contextis, proprieque hyemali fructu pascitur glan-
"de. Ergo hyems veluti vulnus est solis, quae & lucem
"ejus nobis minuit & calorem, quod utrumque animalibus
"accedit morte. Simulacrum hujus deae in monte Libano
"singitur capite obnupto, specie tristis, faciem manu laeva
"intra amictum sufflinens, lacrymæ visione conspicientium

retur Rerum igitur conjugalium procuratricem & administram Homerus (*a*) puresque alii, tam antiquioris, quam recentioris ævi, poëtæ (*b*) eam inducunt, & ei latum Hymenæum faces nuptiales accendentem auxiliadant. Præterea laudi Veneri tribuebatur, quod singulari cura sobolem eorum foveret, quos connubio junxisset, atque efficeret, ut quos & conceptos & in lucem editos (*c*) ipsa curasset, iidem etiam sollicitate educarentur; quod dilucide satis patet ex Homeri mox citato loco, *Odyse.* 20: 68 *sqq.*, ubi Pandari filias orphanas fertur nutritivisse &c. Unde & plurima, quibus insigniri Venus solebat, epitheta, v. c. *κουροτρόφος*, *γενετυλλις*, illustranda sunt.

Hæc igitur jam præciuia esse videntur, quæ in multiplicibus illis dea nostra fabulis & fictionibus consideranda veniunt, arcto adeo vinculo inter se connexa, ut unum eorum aliquando receptum & approbatum non potuerint non reliqua quasi per se sequi. Sed restat adhuc una in primis explicanda notio Veneri adfixa, quam dif-

"manare creduntur. Quæ imago, præterquam quod lugentis est (ut diximus) deæ, terræ quoque hyemalis est,
"quo tempore obnupta nubibus sole viduata stupet, fontesque veluti terræ oculi uberior manant, agrique iterum suo cultu vidui moestam faciem sui monstrant. Sed cum sol emerserit ab inferioribus partibus terræ, vernalisque æquinoctii transgreditur fines, augendo diem: tunc & Venus læta, & pulchra virent arva segetibus, prata herbis, arbores foliis. Ideo majores nostri Aprilem Veneri dicaverunt."

Quo etiam mense quotannis *Ἄδωνις* celebrabantur Græcis & Romanis, OVIDIO *L. IV. Fastor.* v. 13. *sqq.* testante, & *Metam.* *L. X. v. 727.*

(*a*) HOM. *Il. 5. v. 439 Odys. 20: v. 68. sqq.* Cfr. PAUS. *L. 4.*

ficius cum supra expositis illis conciliandam esse existimes. Nimirum Aphroditen tanquam deam maris celebratam nobis sicut plurima veterum scriptorum loca; nam & ei imperium in mare vates tribuunt (*d*), & idem ei neque ipse pelagi deus, Neptunus, denegare (*e*) videatur. Quod vero, unde sit derivandum, merito quæritur. Conjecturam quidem ab aliis factam, non improbabilem, si proferre & nostram facere licebit, origo dominij in mare Veneri adscripti repetenda est ex eo ipso mytho, qui deam nostram e maris spuma genitam docebat, unde & maris filia ipsa nuncupabatur. Ambas vero illas notiones, editæ scil. e mari, & maris dominæ, cognatas quadam-nus inter se esse, adeoque convenire, ut a dicta pelagi prole ad describendam potenteri eorum, qui pontum transnavigant, tutricem non difficilis fuisse putetur transitus, nemo valde negabit, Quod si prima Veneris notio a Phoenicibus ad Græcos migravit, hæc gens illius & maritimæ.

Cap. 30. Αρτεμις δὲ γυναικῶν ὁδοῖς ἐναἱ φοβεραῖς. Αφροδίτη δὲ ταὶ εγγα μελέν ταὐγαμων.

(*b*) ORPH. hymn. 54 τερπομενη θελαστι, χαμοτολε &c.
PIND. 9 od. pyth. v. 16 — 23.

(*c*) LUCRET. Rer. Nat. L. I. v. 4

---- per te quoniam genus omne animantium
concipitur, visitque exortum lumina filii.

(*d*) HOR. Carm. L. I. od. 3. v. 1. OVID. Heroid. 16.
v. 21 sqq. & MUSÆUS L. c v. 245: ἀγνωμενις ὅτε κυπρις
ἀποσπόρος ἔστι Θελαστης, καὶ πρατεελ ποντοιο;

(*e*) VIRG. Aen. L. V. v. 800 sqq. Præterea eam hisce epiphetis honorant, scil. Θελαστη, Ποντια, &c.

estimas oras habitantis, & navibus innumeris merces suas
per mare vehentis deam amplectens, eandem marinam
fere non potuit non habere. Verum pluribus in hac
materie pertractanda nobis esse non licet.
